

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการ
สอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

A study of students' satisfaction toward the master of education major in curriculum and instruction of Rajabhat Mahasarakham University

กานต์ศิวกอร์ คำวิเศษชนธรัตน์¹

Kansiwakon khamwisettanaton¹

Received: 24 May 2021 ; Revised: 9 June 2021 ; Accepted: 8 July 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา
ต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการ
สอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นการศึกษาแบบเชิงสำรวจ
ตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตร
และการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 94 คน ซึ่งได้มาโดย
การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ
ของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การเรียนการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำข้อมูล
ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความ
พึงพอใจต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการ
เรียนการสอน โดยภาพรวมในระดับมาก และเสนอข้อคิดเห็นต่อการจัด

¹ นักวิชาการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม E-mail: kansiwakon.k@gmail.com

¹ Educator, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Rajabhat Maha Sarakham University, E-mail: kansiwakon.k@gmail.com

การเรียนการสอนของหลักสูตรควรเน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี บางรายวิชาควรแยกเนื้อหาสาระวิชาออกเป็นรายวิชาย่อย ควร มีรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาสนใจใฝ่เรียนรู้ในกรณีที่ต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษามีสิทธิเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาให้รวดเร็วขึ้น และเพิ่มสื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา, สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน

Abstract

The research aimed to study students' satisfaction toward the Master of Education Major in Curriculum and instruction: M.Ed., Rajabhat Mahasarakham University. This study was survey research that included 94 samples of graduate students who studied M.Ed. (Curriculum and Instruction) in the academic year of 2020. Sample selection used a simple random sampling method. The research tool was a questionnaire of students' satisfaction toward M.Ed. (Curriculum and Instruction), made with 5 rating scales. The descriptive statistics applied for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The results of this research revealed that ; students' overall satisfaction toward the program was at a high level. Students' opinions toward learning in the program were ; learning should be focusing on practical skills more than theoretical ; some of the material should separate into a branch ; online courses learning should use a method which can motivate students to learn, students should have the freedom to choose their advisors, and publicity should be used notify students immediately of any information about themselves. And adding more media, innovation, and learning resources

Keywords: Satisfaction, Graduate student, Curriculum and Instruction

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งจากโครงสร้างประชากรและสังคม แนวโน้ม และโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ กระแสโลกาภิวัตน์ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการปรับเปลี่ยนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ Thailand 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 มุ่งสร้างปัจจัยเพื่อเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน โดยยึดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นหลักด้วยการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจผ่านการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสังคมที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์สู่ศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) บทบาทของอุดมศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ด้วยการสร้างฐานทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพทางวิชาการและทักษะการดำรงชีพ อีกทั้งเป็นแหล่งรวม

องค์ความรู้ ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมป้อนเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญา เพื่อพัฒนาสังคมไทย อย่างยั่งยืน” การจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ สำหรับใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนของ การผลิต และพัฒนากำลังคนให้มีปริมาณ และคุณภาพที่เพียงพอ ทั้งในมิติของสมรรถนะอันเกิดจากความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในศาสตร์แขนงต่างๆ ให้ความสำคัญและกำหนดให้จำเป็นจะต้องเร่งพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี เช่น ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่าอนุปริญญา เป็นต้น และ (2) ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า ในที่นี้จะกล่าวถึงระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

หรือเรียกว่าระดับบัณฑิตศึกษา ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการศึกษาขั้นสูง มุ่งสร้าง นักวิชาการ นักวิชาชีพ นักวิจัยที่มี สมรรถนะทางวิชาการ วิชาชีพในระดับสูง เป็นผู้นำทางวิชาการ และ ผู้นำทางความคิด มีความสามารถ แสวงหาและสร้างองค์ความรู้ได้ ด้วยกระบวนการวิจัย การวิจัยจึง เป็นสมรรถนะที่จำเป็นยิ่งสำหรับ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษา และเป็นกระบวนการสำคัญ ในการเรียนการสอนและการ จัดการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ทั้ง วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา และงาน วิจัยของอาจารย์ ได้ก่อให้เกิดการ พัฒนาทั้งบุคคล องค์กร และสังคม ขณะเดียวกันการพัฒนาการวิจัย ในระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้อง ขับเคลื่อนพร้อมกัน ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา จึงจะสามารถ ตอบสนองความคาดหวังของสังคม ต่อสถาบันอุดมศึกษาและนำไปสู่ ความเป็นเลิศของศาสตร์และการ พัฒนาการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา อย่างยั่งยืน (ชุตินันท์, สัจจามันท์, 2554)

การผลิตบัณฑิตระดับ

อุดมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ทุกหลักสูตรต้องจัดทำระบบ ประกันคุณภาพหลักสูตร และ พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการ ดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ อย่าง น้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุก 5 ปี เพื่อรองรับการบริหาร จัดการหลักสูตรให้ได้คุณภาพ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ อุดมศึกษาแห่งชาติ และจุดเน้น ของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งสาขาวิชา หลักสูตรและการเรียนการสอน คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม มุ่งผลิตมหาบัณฑิต ที่มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ประยุกต์ใช้ศาสตร์ที่เป็นสากล เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทยในการ แก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรมทาง หลักสูตรและการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน มี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในวิชาชีพ (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,

2562) โดยสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอนได้ตระหนักถึงการผลิตมหาบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพคำนึงถึงคุณลักษณะของครู เพื่อให้สามารถแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (2) การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ (3) การบริหารจัดการชั้นเรียน (4) เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (5) การออกแบบการวัดและประเมินผล (6) นวัตกรรมและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ และ (7) การปฏิบัติหน้าที่ครู (กานต์ศิวกุล คำวิเศษธนธรรณ, 2564) ดังนั้นควรมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมากที่สุด

การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่างๆ ให้มีความทันสมัยต่อเทคโนโลยี พร้อมทั้งพัฒนาทั้งคุณธรรมและจริยธรรม คุณลักษณะของผู้เรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย

อยู่เสมอ จำเป็นต้องศึกษา และนำข้อมูลจากทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักศึกษา และผู้มีส่วนได้เสียที่สามารถให้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมากที่สุด โดยเฉพาะข้อมูลของการนำความรู้ในหลักสูตรที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในองค์กรต่างๆ ที่สามารถสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งสะท้อนถึงการนำหลักสูตรไปใช้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่มีประโยชน์มาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของสาขาวิชา พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชาให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อผลิตนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นการประเมินระบบหลักสูตรจึงเป็นการตรวจสอบหลักสูตรว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและการให้คำปรึกษาด้านต่างๆ การพัฒนานักศึกษาตามสมรรถนะวิชาชีพ การให้บริการของ

สาขาวิชา และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งสาขาวิชาตระหนักถึงการผลิตมหาบัณฑิตให้มีประสิทธิภาพ จึงมีแผนงานในการปรับปรุงหลักสูตรของสาขาวิชา เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2562) คำนี้ถึงคุณลักษณะของครูสามารถแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรเป็นข้อมูลอีกด้านที่สามารถสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตร พร้อมทั้งสะท้อนถึงการนำหลักสูตรไปใช้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหารจัดการของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อให้ได้สารสนเทศใน

การปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและการประกันคุณภาพการศึกษา และใช้ประกอบการตัดสินใจ ในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถผลิตมหาบัณฑิตที่มีศักยภาพทางวิชาการและวิชาชีพเป็นรากฐานกำลังคนในการพัฒนาประเทศชาติได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่างที่ศึกษา

1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียน

การสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งหมด 123 คน

1.2 ตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 94 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน ไพศาลวรคำ, 2561) ระดับความเชื่อมั่น 95% และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยแบ่งคำถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ แผนการเรียน

รูปแบบการศึกษา และชั้นปี

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและการให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนา นักศึกษา ด้านการให้บริการ และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของ Likert

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและข้อควรปรับปรุงในด้านต่างๆ

ทั้งนี้ในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การบริหารจัดการหลักสูตร บริบท การจัดการเรียนการสอน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักการสร้างแบบสอบถาม และจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้วตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

และความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม จึงนำข้อมูลผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ไพศาลวรคำ, 2561) ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 แล้วนำแบบประเมินที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างที่ศึกษา 29 คน นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ (Item Total Correlation) กับคะแนนรวม ผลปรากฏว่า มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.54-0.93 และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่น 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตร โดยขออนุญาตประธานหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียน

การสอน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 94 ฉบับ จากตัวอย่างที่ศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผ่านโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชมศรีสะอาด, 2556)

4.50-5.00 หมายถึง
พึงพอใจมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง
พึงพอใจมาก

2.50-3.49 หมายถึง
พึงพอใจปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง
พึงพอใจน้อย

1.00-1.49 หมายถึง
พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 94 คน ส่วน

ใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.53 เป็นนักศึกษาที่ศึกษาแผน ก แบบ ก2 (แผนวิชาชีพครู) คิดเป็นร้อยละ 91.49 เป็นนักศึกษาภาคสมทบส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 56.38 ภาคปกติคิดเป็นร้อยละ 43.62 และเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 จำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร	4.45	0.53	มาก
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.58	0.52	มากที่สุด
3. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา	4.43	0.53	มาก
4. ด้านการพัฒนานักศึกษา	4.43	0.61	มาก
5. ด้านการให้บริการ	4.34	0.72	มาก
6. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.20	0.79	มาก
รวมทุกด้าน	4.41	0.54	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X}=4.58$) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร พึ่งพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) และด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและการให้คำปรึกษา พึ่งพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ พึ่งพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$)

ตาราง 2 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. เนื้อหาสาระของรายวิชามีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.46	0.56	มาก
2. มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพได้	4.43	0.61	มาก
3. เนื้อหาสาระของรายวิชากำหนดชัดเจน ลุ่มลึก และไม่ซ้ำซ้อนกัน	4.43	0.65	มาก
4. เนื้อหาสาระของรายวิชาสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.44	0.61	มาก
5. เนื้อหาสาระของรายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง และนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้	4.50	0.54	มาก
รวมด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร	4.45	0.53	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ โดยมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เนื้อหาสาระของรายวิชาส่งเสริมให้

ผู้เรียนพัฒนาตนเอง และนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้ ($\bar{X}=4.50$) มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X}=4.46$) และสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X}=4.44$) ส่วนข้อที่มีความความ

พึงพอใจต่ำสุด คือ มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพได้ และเนื้อหาสาระของรายวิชากำหนดชัดเจน และไม่ซ้ำซ้อนกัน ($\bar{X}=4.43$)

ตาราง 3 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านอาจารย์ผู้สอน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. มีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน	4.61	0.59	มากที่สุด
2. สามารถถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์ได้ดี ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดี	4.54	0.58	มากที่สุด
3. มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในวิชาชีพ และมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	4.61	0.61	มากที่สุด
4. รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา และเป็นกัลยาณมิตร	4.59	0.59	มากที่สุด
5. มุ่งเน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.59	0.59	มากที่สุด
6. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน	4.54	0.60	มากที่สุด
6. มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีเกณฑ์การวัดที่เหมาะสม และตัดสินด้วยคุณยุดิธรรม	4.59	0.61	มากที่สุด
รวมด้านอาจารย์ผู้สอน	4.58	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยรวมนักศึกษา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดย

มีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอน ($\bar{X}=4.61$) มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในวิชาชีพ และมีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ ($\bar{X}=4.61$) และรับฟัง

ความคิดเห็นของนักศึกษา และเป็นกัลยาณมิตร มุ่งเน้นให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีเกณฑ์การวัดที่เหมาะสม และตัดสินด้วยความยุติธรรม ($\bar{X}=4.59$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจ

ต่ำสุด คือ อาจารย์ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์ได้ดี ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดี และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.61$)

ตาราง 4 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. มีการแนะนำด้านวิชาการ เช่น การลงทะเบียนเรียน แผนการเรียนตามหลักสูตร	4.44	0.60	มาก
2. มีช่องทางติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษา หลายหลายช่องทาง	4.44	0.70	มาก
3. มีการชี้แจง/ปฐมนิเทศ ในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ หรือ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	4.47	0.58	มาก
4. มีสถานที่ และระยะเวลาในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม	4.39	0.61	มาก
5. มีการติดตามผลการเรียน หรือความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์	4.40	0.63	มาก
6. รับฟังความคิดเห็น ช่วยเหลือ สนับสนุน และถ่ายทอดประสบการณ์ รวมถึงช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในด้านการเรียน การสอน และการทำวิจัย	4.45	0.62	มาก
รวมด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา	4.43	0.53	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ โดยมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ มี

การชี้แจง/ปฐมนิเทศในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ หรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ($\bar{x}=4.47$) รับฟังความคิดเห็นช่วยเหลือ สนับสนุน และถ่ายทอดประสบการณ์ รวมถึงช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในด้านการเรียนการสอนและการทำวิจัย ($\bar{x}=4.45$) และมีช่อง

ทางติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์และนักศึกษาหลากหลายช่องทาง ($\bar{x}=4.44$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ มีสถานที่ และระยะเวลาในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม ($\bar{x}=4.39$)

ตาราง 5 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านการพัฒนานักศึกษา

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านการทำวิทยานิพนธ์อย่างเหมาะสม	4.43	0.68	มาก
2. มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และสร้างเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 หลากหลายรูปแบบ	4.40	0.69	มาก
3. มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพ	4.45	0.62	มาก
รวมด้านการพัฒนานักศึกษา	4.43	0.61	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ด้านการพัฒนานักศึกษา โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{x}=4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะทางวิชาชีพ

($\bar{x}=4.45$) และมีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านการทำวิทยานิพนธ์อย่างเหมาะสม ($\bar{x}=4.43$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และสร้างเสริมคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 หลากหลายรูปแบบ ($\bar{x}=4.40$)

ตาราง 6 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านการให้บริการ

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. มีสถานที่ติดต่อให้บริการ อย่างเหมาะสม	4.36	0.76	มาก
2. มีช่องทางให้นักศึกษาติดต่อสอบถามข้อมูล และบริการ อำนวยความสะดวก หลายช่องทาง	4.31	0.80	มาก
3. นักวิชาการมีความรู้ความเข้าใจในงาน สามารถให้คำ แนะนำได้อย่างชัดเจน	4.34	0.77	มาก
4. นักวิชาการมีการติดตามและประสานงานแจ้งผลการให้ บริการกับนักศึกษา	4.36	0.76	มาก
5. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึงหลายช่องทาง	4.32	0.78	มาก
รวมด้านการให้บริการ	4.34	0.72	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ด้านการให้บริการ โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระแวก ($\bar{x}=4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ นักวิชาการมีการติดตามและประสานงานแจ้งผลการให้บริการกับนักศึกษา

($\bar{x}=4.36$) มีสถานที่ติดต่อให้บริการอย่างเหมาะสม ($\bar{x}=4.36$) และนักวิชาการมีความรู้ความเข้าใจในงานสามารถให้คำแนะนำได้อย่างชัดเจน ($\bar{x}=4.34$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ มีช่องทางให้นักศึกษาติดต่อสอบถามข้อมูลและบริการ หลายช่องทาง ($\bar{x}=4.31$)

ตาราง 7 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความพึงพอใจ
1. จำนวน ขนาดของห้องเรียน มีเพียงพอและความเหมาะสม	4.22	0.83	มาก
2. เครื่องมือ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา มีเพียงพอและพร้อมใช้งาน	4.15	0.90	มาก
3. ห้องสมุด มีเอกสาร หนังสือ ตำรา และวิทยานิพนธ์ ที่ทันสมัย	4.19	0.88	มาก
4. มีห้องปฏิบัติการ ห้องประชุม/สัมมนา ที่เหมาะสม	4.23	0.78	มาก

ตาราง 7 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ความพึงพอใจ
5. มีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และสร้างบรรยากาศทางวิชาการอย่างเหมาะสม	4.21	0.80	มาก
6. มีระบบอินเทอร์เน็ต Wi-Fi ครอบคลุมพื้นที่ และมีความเสถียรภาพของสัญญาณ	4.19	0.90	มาก
รวมด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.20	0.79	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โดยรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความพึงใจในระดับมากทุกข้อ โดยมีความพึงพอใจสูงสุด 3 ลำดับ คือ มีห้องปฏิบัติการห้องประชุม/สัมมนาที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.23$) จำนวนขนาดของห้องเรียน มีเพียงพอและมีความเหมาะสม ($\bar{X}=4.22$) และมีการจัด

สภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และสร้างบรรยากาศทางวิชาการอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=4.21$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ เครื่องมือ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา มีเพียงพอและพร้อมใช้งาน ($\bar{X}=4.15$) ข้อสารสนเทศที่พบจากผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจมีประเด็นสำคัญเมื่อจำแนกความพึงพอใจของนักศึกษาตามรูปแบบการศึกษา ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน จำแนกตามรูปแบบการศึกษา (ภาคปกติ และภาคสมทบ)

รายการ	ภาคปกติ (n=41)			ภาคสมทบ (n=53)		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. เนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร	4.33	0.54	มาก	4.54	0.51	มากที่สุด

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการเรียนการสอน จำแนกตามรูปแบบการศึกษา (ภาคปกติ และภาคสมทบ) (ต่อ)

รายการ	ภาคปกติ (n=41)			ภาคสมทบ (n=53)		
	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.47	0.55	มาก	4.66	0.49	มากที่สุด
3. ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา	4.37	0.52	มาก	4.48	0.54	มาก
4. ด้านการพัฒนานักศึกษา	4.33	0.62	มาก	4.50	0.60	มาก
5. ด้านการให้บริการ	4.07	0.82	มาก	4.54	0.55	มากที่สุด
6. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อยู่	3.98	0.88	มาก	4.37	0.67	มาก
เฉลี่ยทุกด้าน	4.26	0.56	มาก	4.52	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน จำแนกตามรูปแบบการศึกษา โดยรวมนักศึกษาภาคสมทบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) ส่วนนักศึกษาภาคปกติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$)

3. ผลการวิเคราะห์ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร ควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี บางรายวิชา ควรแยกเนื้อหาสาระวิชาออกเป็นรายวิชาย่อย เพื่อให้ได้ศึกษาทั้งทฤษฎี และลงมือปฏิบัติได้ครบถ้วน ด้านอาจารย์ผู้สอน อาจารย์เป็นกัลยาณมิตรที่ดีแก่ศิษย์ ควร มีรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาสนใจใฝ่เรียนรู้ในกรณี

ที่ต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษามีสิทธิเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ด้านการพัฒนา นักศึกษา ควรจัดกิจกรรมที่สามารถนำไปบูรณาการกับสถานการณ์ปัจจุบันนับมากขึ้น ด้านการให้บริการ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ให้รวดเร็วขึ้น และด้านสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ ควรเพิ่มสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น

การอภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น ดังนี้

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบหลักสูตรมุ่ง

สร้างนักวิชาการ และนักวิชาชีพ ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 และหลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของชุตีมา สัจจันันท์ (2554) ที่กล่าวว่า การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้องขับเคลื่อนพร้อมกัน ทั้งผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา จึงจะสามารถตอบสนองความคาดหวังของสังคมต่อสถาบันอุดมศึกษา และนำไปสู่ความเป็นเลิศของศาสตร์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมงคลธรรมวิธาน และคณะ (2560) พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธา หริมเทพาธิป และคณะ (2560) พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาลีณี จงใจสุธรรม (2553) พบว่า

ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยรวม 5 ด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษามีความพึงพอใจสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาได้รับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากอาจารย์ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้นๆ หลักสูตรได้พิจารณาผู้สอนรายวิชาตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและสอดแทรกความรู้ เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่ได้เสนอไว้ว่า อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในรายวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และเป็นกัลยาณมิตรที่ดีแก่ศิษย์ รวมถึงให้ความรู้ คำแนะนำ และเป็นที่ปรึกษาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ของวิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า ผู้สอนนั้นต้องมีคุณสมบัติ

มากกว่าการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่สอน ต้องมีลักษณะของผู้ที่สามารถชี้แนะการเรียนรู้ และสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้เรียนท่องไปสู่อะไรสักอย่าง การเรียนรู้ได้ มีความรอบรู้มากกว่าการเป็นผู้ดูแลรายวิชาที่สอนเท่านั้น แต่มีบทบาทของการเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้เรียน เสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้นั้นต้องมีความสัมพันธ์ มีขั้นตอน และกระบวนการที่เป็นลำดับที่ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และสามารถบูรณาการกับรายวิชาอื่นๆ ได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจตนีสฤงฆ์ สังขพันธ์ และคณะ (2559) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนความพึงพอใจด้านอื่นๆ พบว่า ด้านเนื้อหาของรายวิชาในหลักสูตร นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เป็นด้านรองลงมา รวมถึงด้านอาจารย์ที่ปรึกษาและการให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนา นักศึกษา ด้านการให้บริการ และด้านสิ่งสนับสนุนการ

เรียนรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรมีการออกแบบเนื้อหาสาระรายวิชาที่อัดแน่น เพื่อความลุ่มลึกของศาสตร์ เพราะเป็นหลักสูตรทางวิชาชีพ มีระยะเวลาศึกษาตามหลักสูตร 2 ปี ในการผลิตมหาบัณฑิตให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพครู จึงมีการจัดรายวิชาภาคทฤษฎีนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เห็นภาพจริงในการปฏิบัติงานสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง เป็นแนวทางในการนำไปใช้ปฏิบัติการสอน รวมถึงอาจารย์ที่ให้คำปรึกษาและดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในการพัฒนาและขับเคลื่อนให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในส่วนตัวความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษา ได้เสนอแนะไว้ว่าควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี บางรายวิชาควรแยกเนื้อหาสาระวิชาออกเป็นรายวิชาย่อย เพื่อให้ได้ศึกษาทั้งทฤษฎี และลงมือปฏิบัติได้ครบถ้วน ควรมีรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาสนใจใฝ่เรียนรู้ในกรณีที่ต้องจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษามีสิทธิเลือก

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาให้รวดเร็วขึ้น และควรเพิ่มสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2557) ได้ให้หลักสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญ คือ ต้องยึดความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง หมายความว่าให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ และสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้ คือรู้วิธีคิดของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดอย่างเหมาะสม ไม่เน้นที่การจดจำเพียงเนื้อหา สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างคุณูปการปฏิรูปการศึกษา (2544) ที่

กล่าวว่าการปฏิรูปการเรียนเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น มีความต่อเนื่อง และเชื่อมโยงระหว่างระดับการศึกษา มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เพื่อตอบสนองความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมงคลธรรมวิธาน และคณะ (2560) พบว่า (1) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลง (2) ด้านทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย ควรเพิ่มอุปกรณ์การเรียนการสอนให้มากขึ้น (3) ด้านการสนับสนุนและการให้คำแนะนำ นักศึกษา ควรมีการจัดตารางพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และ (4) ด้านความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต บัณฑิตควรมีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคม และสอดคล้องกับผลการวิจัย

ของพรณี ศรีกลชาญ และ ชัญญาอภิบาลกุล (2552) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความพึงพอใจในการให้บริการของสำนักวิชาการ โดยรวมระดับความพึงพอใจมาก

ประเด็นสำคัญเมื่อจำแนกความพึงพอใจของนักศึกษาตามรูปแบบการศึกษา พบว่า นักศึกษาภาคสมทบมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษาภาคปกติมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก นักศึกษาภาคปกติส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่เมื่อศึกษาจบปริญญาตรีแล้วได้เข้าศึกษาต่อเนื่องในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนสอน ซึ่งเป็นศาสตร์ด้านการศึกษาที่แตกต่างจากศาสตร์ที่เรียนในระดับปริญญาตรี ยังไม่มีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษา รวมถึงประสบการณ์ทำงานจริง จึงทำให้เข้าใจเนื้อหาสาระได้ซ้ำไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และมีความคาดหวังความรู้จากอาจารย์ถ่ายทอดให้มากกว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากนักศึกษาภาคสมทบที่มีประสบการณ์ทำงาน รวมถึงทำงานในหน่วยงานราชการและอยู่ในแวดวงการศึกษา โดยส่วนใหญ่

เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา ซึ่งเข้าใจบริบท และสามารถเชื่อมโยงความรู้อะและประสบการณ์ที่ตนเองมีผนวกเข้ากับการศึกษาในหลักสูตรสามารถรับรู้ได้เร็วและต่อยอดความรู้นำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลาธิป สมานิติ (2556) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้ได้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมกับเนื้อหาความรู้ใหม่ที่จะเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ และนำไปสู่ข้อสรุปของประเด็นความรู้ได้ ทั้งนี้จึงอาจจะกล่าวได้ว่า รูปแบบการศึกษามีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาในแต่ละด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาลินี จงใจสุธรรม (2553) พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีสถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมและด้านหลักสูตรและเนื้อหารายวิชา และด้านคุณลักษณะอาจารย์แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดารัตน์ จันทร์พูน (2558) พบว่า ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิต

ศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการศึกษา วิทยาเขตที่ศึกษาอยู่ คณะวิชา อาชีพ รายได้ พบว่า มีความพึงพอใจและระดับความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อคุณภาพบริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความความพึงพอใจต่ำสุด คือ มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพได้ รวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเนื้อหากิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นการปฏิบัติ เพื่อเป็นความรู้ให้แก่ศึกษานำไปประยุกต์ใช้ต่อไป หลักสูตรควรนำข้อสารสนเทศ

จากการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น โดยมีประเด็นมุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับอาชีพได้

1.2 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุด คือ มีสถานที่ และระยะเวลาในการให้คำปรึกษาที่เหมาะสม และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดสรร และสิทธิในการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาตามความสมัครใจของนักศึกษา หลักสูตรควรนำข้อคิดเห็นของนักศึกษาไปพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ในการขับเคลื่อนการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

1.3 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านการพัฒนานักศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะให้จัดกิจกรรมมีความหลากหลาย และสร้างสรรค์สามารถนำมาพัฒนาตนเอง ปรับ

ใช้ในการทำงาน การสอนอย่างต่อเนื่องและบูรณาการกับสถานการณ์ปัจจุบัน หลักสูตรควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักศึกษาภาคปกติ หรือเสริมชั่วโมงในการฝึกประสบการณ์ในหน่วยงานราชการ ที่ไม่ใช่เพียงการสังเกตและทดลองสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าใจบริบทและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ก่อนออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

1.4 ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านการให้บริการและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจต่ำสุดคือ เครื่องมือ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษามีเพียงพอและพร้อมใช้งาน และรวมถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการให้บริการ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้มีความรวดเร็ว และควรเพิ่มเพิ่มสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น หลักสูตรควรจัดหาสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อื่นๆ และพัฒนาระบบการให้บริการนักศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัย พบว่า

นักศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเนื้อหากิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เน้นการปฏิบัติ เพื่อเป็นความรู้ให้แก่ศึกษานำไปประยุกต์ใช้ต่อไป หลักสูตรควรศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของนักศึกษา หรือผู้ใช้บัณฑิตต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลในประกอบการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

2.2 ผลการวิจัย พบว่าด้านการพัฒนานักศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่าควรให้ความสำคัญ ติดตาม แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามหลักสูตร หลักสูตรควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสำเร็จของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.3 ผลการวิจัย พบ

ว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านอาจารย์ผู้สอนในระดับมากที่สุดเพียงด้านเดียว ส่วนด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตร ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และการให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนานักศึกษา ด้านการให้บริการ และด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีความพึงพอใจในระดับมาก หลักสูตรควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นความพึงพอใจต่ำ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงในด้านต่างๆ ให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจต่อหลักสูตร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง ที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดี รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรกานต์ จิงหาร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อพันธ์ ฟูลพุทธา ผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนมอบความรู้ ข้อเสนอแนะและแนวทางการทำงาน และขอบคุณนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน ที่ให้ความร่วมมือจนงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ศิวกกร คำวิเศษชนธรรณ. (2564). การศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(1), 151-159.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (2562). *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน ปรับปรุง พ.ศ. 2562*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (2557). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เราเข้าใจกันดีแค่ไหน?*. <http://sc.npru.ac.th/upload/files/1404400504.pdf>.
- เจตน์สฤณี สังข์พันธ์, ชุติมา หวังเบญหมัด, รัชดา ธรรมเจริญ, สิริลักษณ์ ทองพูน, ปกรณ์ ลิมโยธิน และนิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว. (23 มิถุนายน 2559). *ความพึงพอใจของนักศึกษาในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประจำปี 2557*. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 7 (pp. 360-370). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ชลาริพ สมิติโต. (5-7 กุมภาพันธ์ 2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา*. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 51 (pp. 78-184). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุติมา สัจจันันท์. (2554). การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษากับการพัฒนา. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 11(4), 1-8.
- พรรณี ศรีกลชาญ และชญญา อภิบาลกุล. (2552). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อการให้บริการของสำนักงานวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(4), 92-102.

พระมงคลธรรมวิธาน, พระมหามณเฑียรน์ ปิริสุตตโม, พระมหาจัตตชัย
 สุนตตโย, พระศรีวินยาภรณ์, พระมหาสมเจต สมจारी และ
 สุกิจ ชัยมุสิก. (2560). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตร
 ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสาร
 บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(1), 140-154.

ไพศาล วรคำ. (2561). *การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. ดักสิลา
 การพิมพ์.

เมธา หริมเทพาธิป, สิริกร อมฤตวาริน และรวีช ดาแก้ว. (2560). ความ
 พึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 13(1), 80-88.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)*.
 ตถาตาพับลิเคชั่น.

ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2544). *ปฏิรูปการศึกษา: ก้าวหน้าอย่าง
 มั่นใจ*. โรงพิมพ์การศาสนา.

สาลินี จงใจสุธรรม. (2553). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการ
 จัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏนครศรีธรรมราช. *วารสารวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครศรีธรรมราช*, 29(2), 25-33.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20
 ปี พ.ศ. 2561-2580*. [http://www.bpp.mua.go.th/main/download/
 plan/แผนอุดมศึกษาระยะยาว%2020%20ปี%20\(พ.ศ.%202561-
 2580\).pdf](http://www.bpp.mua.go.th/main/download/plan/แผนอุดมศึกษาระยะยาว%2020%20ปี%20(พ.ศ.%202561-2580).pdf).

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
 (2563). *แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของ
 ประเทศ พ.ศ. 2564-2570*. บริษัท ภาพพิมพ์ จำกัด

สุภารัตน์ จันทร์พุทธ. (2558). *ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษา
 ระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของบัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
 มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*